

ΚΚΕ και Μακεδονικό στο μεσοπόλεμο

Οι προσπάθειες για την ενοποίηση του εργατικού κινήματος στην Ελλάδα ξεκίνησαν από τις αρχές του 20ου αιώνα. Τελικά, μετά από καθυστερήσεις και ταλαντεύσεις και αφού έχει επέλθει το καταλυτικό γεγονός της Οκτωβριανής επανάστασης, στις 4 Νοεμβρίου 1918 άρχισε στον Πειραιά το πρώτο πανελλαδικό σοσιαλιστικό συνέδριο το οποίο οδήγησε στην δημιουργία του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος της Ελλάδος(Σ.Ε.Κ.Ε)(1).

Το πρώτο βήμα είχε επέλθει, είχε πραγματοποιηθεί η πολιτική και ιδεολογική αυτονόμηση της εργατικής τάξης(2). Τώρα το νέο κόμμα έπρεπε στην πράξη να αποδείξει ότι στέκοταν απέναντι από τα υπόλοιπα. Το 1919 το ΣΕΚΕ ήταν το μόνο κόμμα που εναντιώθηκε στην συμμετοχή της Ελλάδας στην εκστρατεία της Ουκρανίας. Ένα πρώτο δείγμα προλεταριακού διεθνισμού, αλλά και προστασίας της σοσιαλιστικής πατριδας. Επίσης, το ΣΕΚΕ ήταν το μοναδικό κόμμα που εναντιώθηκε στη μικρασιατική εκστρατεία. Ο Ριζοσπάστης(3) δημοσίευε καθημερινά άρθρα εναντίον του πολέμου, δίνοντας έτσι αφορμή να αρχίσουν οι πρώτες διώξεις των στελεχών του νέου κόμματος. Το κόμμα εισήλθε πρώτη φορά στον πολιτικό στίβο την 1η Νοεμβρίου 1920. Στις εκλογές έλαβε αρκετές χιλιάδες5 ψήφους αλλά λόγω του εκλογικού συστήματος δεν εξέλεξε βουλευτές.

Σε αυτή την πρώτη περίοδο, στο εσωτερικό του κόμματος επικρατούσαν τρεις τάσεις, «αριστερή», «κέντρο» και «δεξιά». Οι τάσεις αυτές είχαν σχέση με το πώς αντιλαμβάνονταν τα μέλη του τη σοσιαλιστική επανάσταση και τι δρόμο θα έπρεπε να ακολουθήσουν στο μέλλον αν επιθυμούσαν να πραγματοποιηθεί. Στο τρίτο έκτατο συνέδριο του κόμματος το Δεκέμβριο του 1924 για πρώτη

φορά το κόμμα έκανε δεκτό, «ως υποχρεωτικό γι αυτό», το σύνολο των αποφάσεων της Κομμουνιστικής Διεθνούς, τους λεγόμενους «21 όρους».

Οι 21 όροι μπορούν να συνοψιστούν σε τέσσερις κατηγορίες.

α) Πρώτη φορά γίνεται δεκτό το σύνολο των αποφάσεων της Κομμουνιστικής Διεθνούς.

β) Στο συνέδριο καθιερώνεται η οργανωτική αρχή του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού.

γ) Εγκαταλείπεται οριστικά η πολιτική της μακράς νομίμου υπάρξεως και

δ) υιοθετείται το σύνθημα για ανεξάρτητη Μακεδονία και Θράκη.

Το συνέδριο θεωρήθηκε τομή στην μέχρι τότε αυτόνομη πολιτική του κόμματος γιατί από δω και στο εξής η Κομμουνιστική Διεθνή αποκτούσε το δικαίωμα να επέμβαινε στα εσωτερικά του. Επίσης, στο ίδιο συνέδριο το ΣΕΚΕ άλλαξε την ονομασία του υιοθετώντας το όνομα Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος (Κ.Κ.Ε)(4).

Η αποδοχή της ανεξάρτητης Μακεδονίας και Θράκης εκφράστηκε στα επίσημα πρακτικά ως εξής:

«Το συνέδριο παραδέχεται ότι τα συνθήματα που διατύπωσε η 6η και 7η κομμουνιστική συνδιάσκεψη για ενιαία και ανεξάρτητη Μακεδονία, ενιαία και ανεξάρτητη Θράκη είναι απολύτως ορθά και επαναστατικά»(5).

Όμως, γιατί οι Έλληνες κομμουνιστές έλαβαν μια τέτοια απόφαση η οποία είχε μακροπρόθεσμες αρνητικές συνέπειες για τους ίδιους και το κόμμα τους.

Από όλα τα κομμουνιστικά κόμματα της Βαλκανικής το Βουλγαρικό ήταν το πιο παλιό(ιδρύθηκε το 1891) και αυτό το οποίο είχε την πιο μεγάλη εκλογική βάση(6). Το ΚΚΒ είχε κατορθώσει τα παραπάνω αφού ήταν το μόνο βουλγαρικό κόμμα που υποστήριζε σθεναρά την αγροτική μεταρρύθμιση και την κατάργηση των τσιφλικιών. Τα παραπάνω στοιχεία έδωσαν στους Βούλγαρους κομμουνιστές ιδιαίτερη θέση και κύρος ανάμεσα στους κομμουνιστές της Ευρώπης αλλά και της Βαλκανικής ιδιαίτερα.

Την ενίσχυση της θέσης τους αποτέλεσε το γεγονός ότι βγήκαν πρώτοι σε ψήφους στις εκλογές της 17ης Αυγούστου 1919(7). Με το αυξημένο κύρος του ο Βούλγαρος κομμουνιστής ηγέτης Βασίλη Κολάροφ αξίωσε επίμονα στην συνδιάσκεψη της Βαλκανι-

κής Κομμουνιστικής Ομοσπονδίας(Β.Κ.Ο) το Μάιο του 1922 να αναγνωρίσουν οι Έλληνες κομμουνιστές το βουλγαρικό αίτημα για «ανεξάρτητη Μακεδονία και Θράκη». Αυτό το επιδίωκαν γιατί θεωρούσαν ότι με αυτό τον τρόπο θα επεκτεινόταν η επιρροή του κόμματος τους ανάμεσα στους Βούλγαρους πρόσφυγες από την ελληνική Μακεδονία και Θράκη. Ήδη από το 1920 είχαν δηλώσει ότι οι εθνικές μειονότητες καταπιέζονταν στις εκτός Βουλγαρίας περιοχές της Μακεδονίας(8).

Ο Έλληνας εκπρόσωπος στη συνδιάσκεψη, Γιάννης Πετσόπουλος, αντέδρασε και στο πλευρό του στάθηκαν και οι Σέρβοι κομμουνιστές. Άλλωστε μετά την μικρασιατική καταστροφή και την εγκατάσταση 1.500.000 προσφύγων στις παραπάνω

περιοχές δεν υπήρχε κανένας ουσιαστικός λόγος για ανεξάρτητη Μακεδονία και Θράκη. Η πληθυσμιακή σύσταση και των δυο περιοχών ήταν απόλυτα ελληνική. Παρά τις αντιδράσεις το σύνθημα υιοθετήθηκε από τη ΒΚΟ το 1923 μετά από τις πιέσεις των Βουλγάρων κομμουνιστών Δημητρώφ και Κολάροφ. Οι παραπάνω επιδίωκαν τώρα να ανατρέψουν τη φασιστική κυβέρνηση της χώρας

τους, μετά το πραξικόπημα του 1923, με τη βοήθεια της Εσωτερικής Μακεδονικής

Επαναστατικής Οργάνωσης (Ε.Μ.Ε.Ο). Η ΕΜΕΟ ήταν η παλιά οργάνωση των Κομιτατζήδων και διακήρυττε ότι ολόκληρη η Μακεδονία και η Θράκη ήταν Βουλγαρικές περιοχές.

Την άποψη των Βουλγάρων για ανεξάρτητη Μακεδονία και Θράκη αποδέχτηκε και η εκτελεστική επιτροπή της Κομμουνιστικής Διεθνούς(Κ.Δ). Όμως, το ΣΕΚΕ αντέδρασε κατηγορηματικά και το θέμα παραπέμφθηκε στο 5ο συνέδριο της ΚΔ τον Ιούνιο του 1924. Την εποχή αυτή η ηγεσία του ΣΕΚΕ είχε μοιραστεί στα δυο σε σχέση με το «Μακεδονικό». Μια μερίδα της υπό τον Παντελή Πουλιόπουλο συμφωνούσε πλήρως με τη θέση, ενώ μια άλλη υπό τους Γιάννη Κορδάτο και Θωμά Αποστολίδη διαφωνούσε θεωρώντας την ανεδαφική. Τελικά στο συνέδριο της Διεθνούς οι Έλληνες αντιπρόσωποι Πουλιόπουλος και Μάγγος αποδέχτηκαν την πρόταση με αποτέλεσμα να γίνει στη συνέχεια απόφαση και του ΚΚΕ.

Σύμφωνα με τη Διεθνή, το σύνθημα

Γιάννης Κορδάτος,
ιστορικός, πολιτικός, νομικός
και κοινωνιολόγος

ήταν ενταγμένο στους γενικότερους σχεδιασμούς της για τα Βαλκάνια, που προέβλεπαν ένοπλη εξέγερση στη Βουλγαρία και γρήγορη γενίκευση της επανάστασης σε ολόκληρη την περιοχή. Σύμφωνα με το ΚΚΕ η απόφαση υιοθετήθηκε μπροστά στον κίνδυνο της απομόνωσης απ' το διεθνές κομμουνιστικό κίνημα.

Γεγονός πάντως είναι ότι το «Μακεδονικό» ποτέ δεν υποστηρίχτηκε με θέρμη από το κόμμα και για πολλά χρόνια αποτέλεσε αφορμή για διώξεις εναντίον των κομμουνιστών με τη ρετινιά των εθνοπροδοτών. Επίσης, αποτέλεσε έναν από τους κύριους παράγοντες της στασιμότητας του ΚΚΕ στο μεσοπόλεμο(9).

Τον Απρίλη του 1935, η θέση θεωρήθηκε λαθεμένη και αντικαταστάθηκε από το σύνθημα «για πλήρη εθνική και πολιτική ισονομία όλων των εθνικών μειονοτήτων». Το «Μακεδονικό» επανήλθε ξανά κάτω από ακραίες όμως συνθήκες προς το τέλος του Εμφυλίου πολέμου για τον προσεταιρισμό των σλαβόφωνων μαχητών του Δημοκρατικού Στρατού αυτή τη φορά.

Γεώργιος Μητρόπουλος
Εκπαιδευτικός αποσπασμένος
στο Γραφείο Εκπαίδευσης
Sydney

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Γ.Κορδάτος.Μεγάλη Ιστορία της Σύγχρονης Ελλάδας τ13(1900-1924), σελ 513.

2. Α.Ελεφαντής.Η επαγγελία της αδύνατης επανάστασης. Θεμέλιο 1999, σελ 33.

3. Γ.Κατσούλη.Ιστορία του Κομμουνικού Κόμματος Ελλάδας, τ Α,1918-1922.Νέα Σύνορα χ.χ, σελ 193.

4. Το Κ.Κ.Ε επίσημα κείμενα τ Α'. Σύγχρονη Εποχή 1974, σελ 526.

5. Το Κ.Κ.Ε επίσημα κείμενα τ Α'. Σύγχρονη Εποχή 1974, σελ 516.

6. Νικολάϊ Τοντόροφ. Σύντομη Ιστορία της Βουλγαρίας. Νέα Σύνορα 1983, σελ 84.

7. Νικολάϊ Τοντόροφ. Σύντομη Ιστορία της Βουλγαρίας. Νέα Σύνορα 1983, σελ 98.

8. Θ Μ. Λυμπερίου. Το κομμουνιστικό κίνημα στην Ελλάδα τ Α'. Παπαζήση 2005, σελ 52.

9. Α.Ελεφαντής.Η επαγγελία της αδύνατης επανάστασης. Θεμέλιο 1999, σελ 48.

Παντελής Πουλιόπουλος,
ο διανοούμενος
επαναστάτης

Georgi Dimitroff , ο ιστορικός
Βούλγαρος κομμουνιστής ηγέτης